

Isparta Gölcük Tabiat Parkının Rekreasyon Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma

A Research to Determine the Recreation Potential of Isparta Gölcük Nature Park

 Büşra KUTLU¹, Sarıyya RAHIMBAYLI², Mert AKOĞLU¹

Özet

Sanayi Devrimi'nin ardından, artan iş yoğunluğu ve hızlı nüfus artışı, bireylerin kentlerde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu yoğunluk, bireylerin hem zihinsel hem de fiziksel sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Olumsuz etkilerin sonucu olarak, özellikle son yıllarda açık hava rekreasyon etkinliklerine, milli parklar ve tabiat parklarına yönelik ilgi ve talebin daha çok arttığı gözlemlenmiştir. Bu doğal alanların korunması ile toplum yararının da gözetildiği hassas dengelerin kurulduğu sürdürülebilir kullanımların oluşturulabilmesi günümüzde büyük önem arz etmektedir. Rekreasyon faaliyetlerinin sürekli olarak gelişmesi ve çeşitlenmesi, bu doğal alanların rekreatif ve turistik etkinlikler açısından önemini artırırken diğer yanda ekolojik çeşitlilik ve doğa korumaya yönelik düşünme biçimleri gelişmektedir. Bu bağlamda, tabiat alanlarının etkili yönetimi ve sürdürülebilir kullanımı hem bireysel ve toplumsal refah hem de doğanın korunması için kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada, Gölcük Tabiat Parkı'nın doğa yürüyüşü-gezinti, doğa fotoğrafçılığı, piknik vb. gibi çeşitli rekreatif potansiyelleri belirlenmiştir. 1980 yılında Gülez tarafından geliştirilen "Ormanîçi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Yöntemi" kullanılarak bu alanın peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler olmak üzere beş ana başlıkta değerlendirilerek alanın rekreasyonel potansiyeli ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon potansiyeli,
Gölcük Tabiat Parkı, Isparta

Abstract

Following the Industrial Revolution, increasing work intensity and rapid population growth have led to the concentration of individuals in cities. This density negatively affects both the mental and physical health of individuals. As a result of these negative effects, it has been observed that the interest and demand for outdoor recreation activities, national parks and nature parks have increased in recent years. Today, it is of great importance to protect these natural areas and to create sustainable uses in which sensitive balances are established with the benefit of society. While the continuous development and diversification of recreational activities increase the importance of these natural areas in terms of recreational and touristic activities, on the other hand, ways of thinking about ecological diversity and nature conservation are developing. In this context, effective management and sustainable use of natural areas play a critical role for both individual and social welfare and nature conservation. In this study, various recreational potentials of Gölcük Nature Park were identified. Using the Forest Recreation Potential Assessment method developed by Gülez in 1980, the recreational potential of this area was evaluated under five main headings: landscape value, climate value, accessibility, recreational convenience and negative factors.

Keywords: Recreation potential, Gölcük Nature Park, Isparta

1. Giriş

Kent nüfusundaki hızlı, küresel büyümenin artık geride kaldığı ve gelecekte daha da yavaşlayacağı öngörülmektedir. "Kentleşme Derecesi" kavramını temel alan yeni araştırmalar, demografik büyümenin şimdiden yavaşlamaya başladığını ve önümüzdeki on yıllarda bu eğilimin devam edeceğini ortaya koymaktadır. Kent nüfusunun oranı 1950'de yüzde 25 iken, 2020 itibarıyla yaklaşık yüzde 50'ye çıkmış, önümüzdeki 50 yıl içinde ise bu oran yavaş bir artışla yüzde 58'e yükselecektir. Öte yandan, kent-kır sürekliliğindeki diğer yerleşimlerin, yani kasabalar, yarı yoğun alanlar ve kırsal alanların payının azalması beklenmektedir. Kasaba ve yarı yoğun alanların oranının 2020'de yüzde 29'dan yüzde 24'e, kırsal alanların oranının ise yüzde 22'den yüzde 18'e düşmesi beklenmektedir (United Nations, 2022). Nüfus yoğunluğundaki artış ve düzensiz yapılaşma, kentsel çevrenin niteliklerini değiştirerek insan sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu bağlamda, kentlerde fiziksel ve zihinsel refahın sağlanması önemli bir ihtiyaç haline gelmiş olup, doğa temelli rekreasyon aktiviteleri bu ihtiyacın karşılanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Yirmi birinci yüzyılın getirdiği teknolojik ihtiyaçlara bağlı olarak değişen yaşam biçimleri, boş zaman etkinliklerinde daha fazla doğal alan kullanımına yönelmiştir. Bu açıdan bakıldığında, rekreasyon insanlara toplumsal ve sosyal faydalar sağlayan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Rekreasyon ihtiyacı, bireylerin çevresel olumsuzluktan uzaklaşma, ruhsal yenilenme, yaşamsal sıkıntılardan kurtulma ve kendilerini geliştirme gereksinimlerinden kaynaklanmaktadır (Öztürk, 2005). Zamanla, bireyler ekonomik beklentilerden bağımsız olarak, boş ve serbest zamanlarını değerlendirmek amacıyla rekreasyon alanlarına yönelmişlerdir (Şimşek ve Korkut, 2009). Bu taleplerin ve eğilimlerin belirlenmesinde en önemli etken, kullanıcıların sosyo-ekonomik yapılarına bağlı değişkenlerdir (Jim, 1989). Ayrıca, rekreasyon etkinlikleri geniş bir çeşitlilik ve farklılık göstermektedir (Schiller, 2001).

Rekreasyondaki temel amaç, insanları dinlendirmeye teşvik etmek ve onlara enerji sağlamak olarak tanımlanabilir (Akten, 2003). Rekreasyon ve turizm günlük kullanımda sıkça birbirinin yerine kullanılsa da bu iki kavram bazı temel yönlerden ayrılmaktadır. Öncelikli olarak, rekreasyon ile turizm arasındaki fark, insanların kendilerine ayırdıkları zaman dilimidir. Rekreatif aktiviteler genellikle kısa süreli olup, gününbirlik ve anlık olarak gerçekleştirilebilir veya birkaç saat sürebilir. Bu tür aktivitelerde, mesafe daha sınırlı olup, aktivitenin gerçekleştirileceği lokasyonun yakınlığı önem taşır; hatta yürüyerek erişilebilecek mesafede olması tercih edilir. Dolayısıyla, rekreatif aktivitelerde mevcut

mekânın terk edilmesi gerekmezken, turizm faaliyetlerinde bu durum genellikle zorunludur (Kervankıran ve Eryılmaz, 2014).

Rekreasyon, bireylerin kendi isteklerini kendi belirledikleri zaman diliminde gerçekleştirdikleri ekonomik ve kültürel açıdan kazanç sağlamayan faaliyetlerdir (Boman ve ark., 2013). Bu faaliyetler, maddi bir beklenti taşımaksızın fiziksel ya da zihinsel bir hareketlilik içerir ve bireysel ya da toplu olarak planlanmış ya da spontane olarak gerçekleştirilen keyif verici etkinliklerdir (Pehlivanoğlu, 1987). Rekreasyon alanları, erişilebilirlik, kullanım şekli, kolaylık ve sundukları rekreasyonel olanaklar gibi faktörlere bağlı olarak farklı zamanlarda ve farklı boyutlarda tercih edilmektedir. Günlük yaşamda, insanlar sıklıkla meydanlar, dinlenme alanları ve kent parklarını kullanırken, gününbirlik veya birkaç günlük etkinlikler için kentten uzak kırsal alanlar tercih edilmektedir. Bu kırsal bölgeler, insanların yoğun ve monoton stresten uzaklaşabilecekleri, doğa ile iç içe olup kentlerden çok da uzak olmayan alanlardır (Demirel, 1999). Aynı zamanda rekreasyonel etkinlikler sırasında ve artan taleplerin karşılanması amacıyla doğal dengelerin zorlanması, insan ve çevre arasındaki ilişkilerde çeşitli problemlerin doğmasına neden olmaktadır (Eroğlu ve ark., 2016).

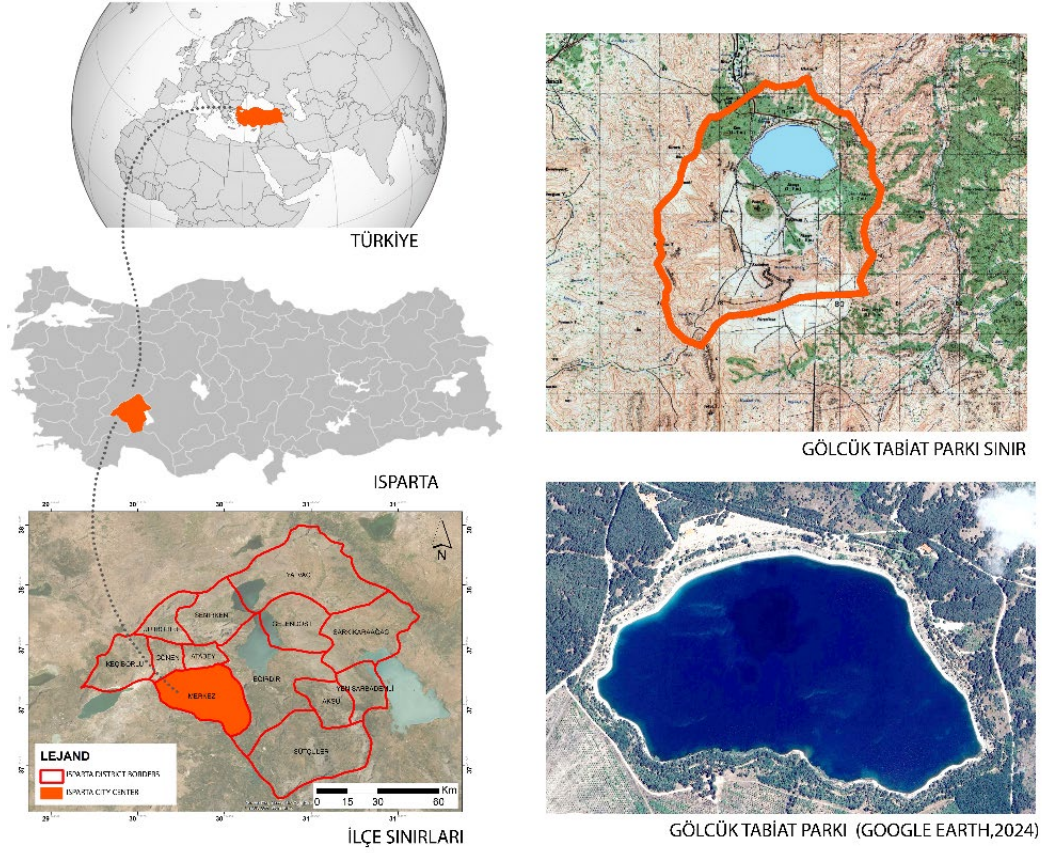
Isparta kent merkezine en yakın doğal alan olan Gölcük Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Kentlinin sıklıkla rekreasyonel amaçla tercih ettiği bu alan hem ekolojik hem de kültürel peyzaj açısından oldukça değerlidir. Gölcük Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amacıyla Gülez (1980) tarafından geliştirilen "rekreasyon potansiyeli analizi" yöntemi uygulanmıştır. Çalışma kapsamında, peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler gibi kriterler dikkate alınarak bir puanlama tablosu oluşturulmuş ve bu tablo aracılığıyla alanın potansiyeli değerlendirilmiştir. Ayrıca, Gölcük Tabiat Parkı'nın olumlu ve olumsuz yönleri belirlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında, alanın eksik yönlerine yönelik iyileştirme önerileri sunulmuştur.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Isparta kenti merkez ilçenin batısında yer alan 1380 m rakımlı alan ve çevresini kapsayan, krater gölü yapısındaki Gölcük Gölü'nü de içinde barındıran Gölcük Tabiat Parkı çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Gölcük, deniz seviyesinden 1.378 metre yükseklikte bulunan, 90 ha bir alanı kaplayan ve 3.750 metre uzunluğunda bir kıyı şeridine sahip olan küçük bir göldür (Gül ve ark., 2002). Bu alan 1991 yılında tabiat parkı olarak ilan edildikten

sonra 2008 yılında gerçekleştirilen revizyon çalışmaları neticesinde Gölcük Tabiat Parkı olmuştur (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2022).

Şekil 1. Gölcük Tabiat Parkı konumu.

Gölcük Tabiat Parkı (GTP), jeomorfolojik yapısı, yaban hayatı açısından zenginliği, bitki örtüsü çeşitliliği ile sağladığı manzara ve rekreasyon potansiyeli tabiat parkı olarak ilan edilmesinde rol oynamıştır. Tabiat parkı coğrafi koordinatları 37° 38' 33"- 38° 03' 38" kuzey enlemleri ve 30° 22' 24"- 30° 45' 34" doğu boylamları arasında yer almaktadır (Isparta Valiliği, 2024).

Gölcük krateri, çevresindeki tepelerle yaklaşık 1.100 ha kapalı bir havza oluşturur. Bu krater, yaklaşık 4-4,6 milyon yıl önce Erken Pliyosen Dönemi'nde meydana gelmiş ve bu süreçte Gölcük'ün ana volkanik bacasından çıkan volkanik malzemeler, Gölcük Formasyonu'nu oluşturmuştur. Bu formasyon, volkanik kökenli kaya birimlerinden oluşmaktadır (Bilgin ve ark., 1990).

2.2 Yöntem

Bu çalışmada öncelikle literatür taraması yapılarak rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi üzerine yapılan çalışmalar araştırılmıştır (Güleç, 1979). Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden temin edilen 1990-2023 yıllarına ait Isparta iklim verileri kullanılmıştır. Gölcük Tabiat Parkına yönelik yapılan çalışmaların sonuçları ve alana ait haritalar incelenmiştir. Arazi çalışması yapılarak alandan veriler toplanmıştır. Yöntem akış şeması Şekil 2' de detaylı bir şekilde verilmiştir.

Şekil 2. Yöntem akış şeması.

Gölcük Tabiat Parkını rekreasyonel potansiyelini belirlemek için pek çok akademik çalışmada yararlanılan Gülez (1980) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ilk olarak Kiemstedt (1967) ve Bucwald (1973) tarafından önerilmiştir. Altan (1976) ve Gülez (1980) tarafından yapılan çalışmalarla yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntem ile öncelikle çevresel özellikler ve rekreasyon potansiyelini etkileyecek değişkenler araştırılarak veri toplanmıştır. Elde edilen verilerin "Açık Hava Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması" yönteminin aşağıda verilen matematiksel formülle hesaplanmıştır (Gülez, 1980).

$$P + İ + U + RK + OSE = \% RP$$

Gülez (1980)' a göre denklemde yer alan öğelerin maksimum değerlerinin toplamı 100 olması gerektiği için bu formül sayesinde bir alanın rekreasyonel potansiyelini yüzde olarak belirlenmektedir. Rekreasyonel potansiyele en çok etki eden iki unsur %35 ile peyzaj değeridir, %25 ile iklim değeridir. Ulaşılabilirlik %20, rekreatif kolaylık %20 etkilidir. Olumsuz etkenler ise rekreasyonel potansiyele negatif etki etmektedir. Bir alanın rekreasyon potansiyelini belirlemek için kullanılan bir değerlendirme sisteminin kriterleri ve bu kriterlerin önem sırasındaki ağırlıkları aşağıda verilmiştir (Gülez, 1980).

Peyzaj Değeri (P): Rekreasyon potansiyeli değerlendirilirken en önemli kriter peyzaj potansiyelidir. Bu nedenle, bu özellik değerlendirmede %35'lik bir ağırlıkla en yüksek puan alacak şekilde belirlenmiştir.

İklim Değeri (İ): Rekreasyon etkinlikleri üzerinde iklimin önemli derecede etkisi olduğu düşünülerek, değerlendirmede %25'lik bir oranla yer almaktadır. İklim değeri, "Sıcaklık", "Yağış", "Güneşlenme" ve "Rüzgarlılık" gibi ana unsurların rekreasyon üzerindeki etkilerine göre belirli oranla hesaplanmaktadır.

Ulaşılabilirlik (U): Rekreasyon potansiyeli, kolay ulaşılabilme derecesine bağlı olarak anlam kazanır. Bu sebeple, ulaşılabilirlik kriteri rekreasyon değerlendirme metodolojisine %20'lik oranla dahil edilmiştir.

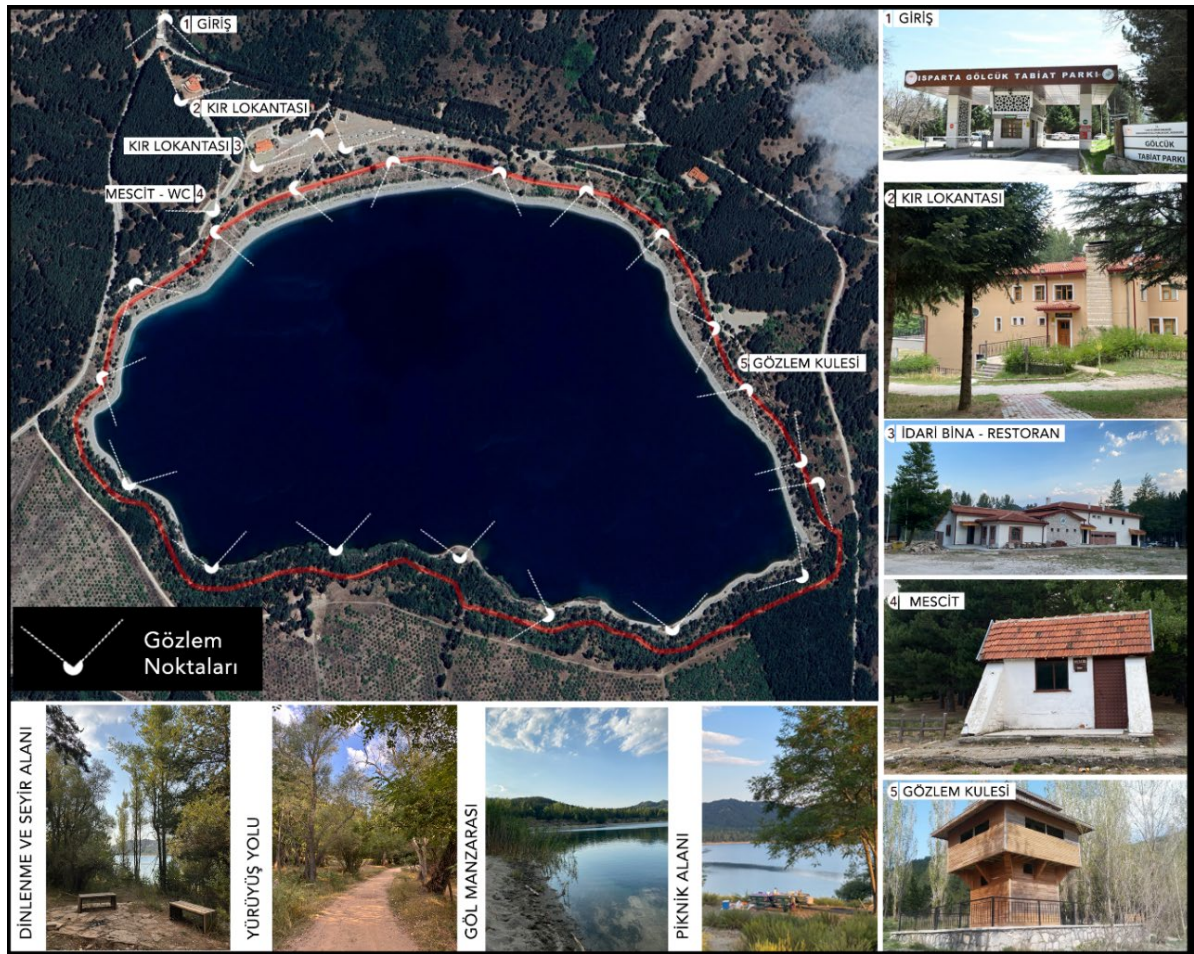
Rekreatif Kolaylık (RK): Bir yerin rekreasyon potansiyelini belirlemede, alanda bulunan tüm rekreatif kolaylıkların varlığı olumlu etki yapar. Bu nedenle, rekreatif kolaylıklar kriteri %20'lik bir ağırlıkla değerlendirme sürecine alınmıştır.

Olumsuz Etkenler (OSE): Rekreasyon potansiyeli değerlendirirken, o yerde var olan olumsuz etkenler de göz önünde bulundurulmalıdır. Potansiyeli olumsuz olarak etkileyen etkenler puanlanırken eksi (-) olarak alınarak alanın toplam puanından çıkarılır.

Bu yöntemle göre elde edilen sonuçlar, rekreasyon potansiyelinin beş farklı seviyede gruplandırıldığını göstermektedir: %30'dan az olanlar "çok düşük", %30-45 arası olanlar

"düşük", %46-60 arası olanlar "orta", %61-75 arası olanlar "yüksek", ve %75'ten fazla olanlar ise "çok yüksek" olarak sınıflandırılmıştır.

3 Ağustos 2024 tarihinde, saat 16.00-19.00 arasında alanın rekreasyon potansiyelini değerlendirmek amacıyla bir arazi çalışması yapılmıştır. Çalışma kapsamında göl çevresindeki gezinti yolu güzergâh olarak seçilmiş, bu yol üzerinde belirlenen gözlem noktalarında arazi incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Peyzaj değeri, rekreatif kolaylıklar ve alanın olumsuz özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla fotoğraflama yöntemi kullanılarak yerinde gözlemler yapılmıştır. Çekilen fotoğraflar, harita üzerinde işaretlenmiş ve alanın rekreasyonel potansiyelinin değerlendirilmesinde veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

Şekil 3. Gözlem noktaları ve alandan fotoğraflar.

Ayrıca Meteoroloji Genel Müdürlüğünden 1990- 2023 yıllarının iklim verilerine ulaşarak alanın iklim değeri hesaplanmıştır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024). Alanın ulaşılabilirliğini hesaplamak için TUİK ve Google Earth verilerinden faydalanılmıştır (TUİK, 2024).

3. Bulgular

3.1 Peyzaj değeri

Peyzaj değeri Çizelge 1’de verilen kriterlere göre puanlanmıştır. Gölcük Tabiat Parkı 5925 ha alan büyüklüğüne sahip olduğu için “alan büyüklüğü” kriterinden 4 puan almıştır. “Bitki örtüsü” bakımından ise ağaçlık, çalılık ve yer yer çayırılık olması, tür çeşitliliği ve kapallılığı sebebiyle 7 puan almıştır (Şekil 3). 83 ha göl yüzeyine sahip ve göl kıyısında bulunan alan “deniz, göl, akarsu” kriterinden ise 7 puan almıştır. Yüzeysel durum olarak alanın rekreatif faaliyet alanlarının büyük çoğunluğu düz ve düze yakın alanlar bulunurken ormanlık alanlarda orta derece eğimlerde görülmektedir. Bu sebeple “yüzeysel durumdan” aldığı puan 3’tür. Alanda hem panoramik göl manzarası hem de orman manzarası bulunduğu için “görsel kalite kriterinden” 3 puan almıştır. Aynı zamanda alan yaban hayatı bakımından zengin bir alan olduğu için “diğer özellikler” kriterinden ise 3 puan alarak toplam 30 puan almıştır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Peyzaj değeri kriteri değerlendirme puanları.

	Öğenin Özellikleri	Maksimum Puan	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
PEYZAJ DEĞERİ	Alanın büyüklüğü	4	10 ha<	4	4
			5-10 ha	3	
			1-5 ha	2	
			0.5-1 ha	1	
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık-çalılık-çayırılık	7-8	8
			Yalnız ağaçlık-çayırılık	6-7	
			Çalılık-çayırılık-seyrek ağaç	5-6	
			Çayırılık-seyrek ağaçlık	4-5	
			Yalnız çalılık-çayırılık	3-4	
			Çalılık-seyrek ağaçlık	3-4	
			Çayırılık-seyrek çalılık	2-3	
			Yalnız çayırılık	1-3	
	Deniz-Göl-Akarsu	8	Deniz kıyısı	7-8	7
			Göl kıyısı	6-7	
			Akarsu kıyısı	4-5	
			Dere	1-4	
	Yüzeysel Durum	5	Düz alan	5	4
			Hafif Dalgalı	4	
			Az meyilli, yer yer düzlük	3	
			Az engebeli	2	
			Orta engebeli	1	
	Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm	3-4	3
			Güzel görünüş ve vistalar	2-3	
			Alanın genel görsel estetik değeri	1-3	
	Diğer Özellikler	6	Doğal anıt, çağlayan, mağara, yaban hayvanları, tarihsel ve kültürel doku	1-6	4
Toplam Puan:					30

3.2. İklim değeri

Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nden alınan verilerden yararlanarak iklim değeri özelliği Çizelge 2’de verildiği gibi puanlanmıştır. Puanlamalar sonucu yaz ayları ortalama sıcaklık 22,8 °C olması sebebiyle “sıcaklık” kriterinden 7 puan almıştır. Yaz ayları ortalama yağış toplamı 22,5 mm olarak “yağış” kriterinden 7 puan almıştır. Yaz ayları bulutluluk ortalaması 7,5 olduğu için “güneşlenme” kriterinden 2 puan almıştır. Yaz ayları ortalama rüzgâr hızı 1,7 olması sebebiyle “rüzgârlık” kriterinden 1 puan alarak toplam iklim değeri özelliğinden 16 puan almıştır (Çizelge 2).

Çizelge 2. İklim değeri kriteri değerlendirme puanları.

	Öğenin Özellikleri	Maksimum Puan	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
İKLİM DEĞERİ	Sıcaklık	10	Yaz ayları (Haziran-Temmuz-Ağustos) ortalaması °C 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 °C 34, 33, 32, 31, 30, 29, 28, 27, 26, 25 Puan 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1-10	7
	Yağış	8	Yaz ayları (Haziran-Temmuz-Ağustos) toplamı (mm) 50, 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400 Puan 8 7 6 5 4 3 2 1	1-8	7
	Güneşlenme	5	Yaz ayları bulutluluk ortalaması Bulutluluk 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9 Puan 5 4 3 2 1	1-5	2
	Rüzgârlılık	2	Yaz ayları ortalama rüzgâr hızı Rüzgâr hızı < 1 m/sn, 1 - 3 m/sn. Puan 2 1	1-2	1
Toplam Puan:					17

3.3. Ulaşılabilirlik

Gölcük Tabiat Parkı herhangi bir kıyı bandı üzerinde olmadığı ve turistik öneme sahip bir bölgede yer almadığı için ‘bölgenin turistik önemi’ kriterinden 1 puan almıştır. Alan Isparta ili şehir merkezine 12 km uzaklıkta yer alması sebebiyle “bölgede en az 100 bin nüfuslu kent olması” kriterinden aldığı puan 5’tir. Alana Isparta Merkez’den yarım saat içinde ulaşılabilir. Bu sebeple “ulaşılabilirlik zaman süresi” kriterinden aldığı puan 3’tür. “Ulaşım” kriterinden alana belirli saatlerde taşıt bulunabildiği için 1’dir. “Ulaşımında diğer kolaylıklar” bulunmadığından dolayı 1 puan alarak toplamda bu kriterden 9 puan almıştır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Ulaşılabilirlik kriteri değerlendirme puanları.

	Öğenin Özellikleri	Maksimum Puan	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
ULAŞILABİLİRLİK	Turistik Önem	4	Kıyı bandı (Akdeniz, Ege, Marmara)	3-4	0
			Kıyı bandı (Karadeniz)	2-3	
			Önemli karayolu güzergâhı üzerinde turizmde öncelikli bölge	1-3	
	Bölgede En Az 100.000 Nüfuslu Kent Olması	5	20 km'ye kadar uzaklık	4-5	4
			50 km'ye kadar uzaklık	3-4	
			100 km'ye kadar uzaklık	2-3	
			200 km'ye kadar uzaklık	1-2	
	Ulaşım Süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	Yürüyerek 1 saate kadar ya da taşıtla 0-1/2 saat	4	3
			Taşıtla 1/2- 1 saat	3	
			Taşıtla 1-2 saat	2	
			Taşıtla 2-3 saat	1	
	Ulaşım (taksi ve özel araç dışında)	4	Yürüyerek erişim / her an araçla erişim imkânı	3-4	2
			Belli zaman dilimlerinde taşıtla erişim sağlama	1-3	
	Ulaşımında diğer kolaylıklar	3	Denizden ulaşım ve teleferik vb alternatif ulaşım sağlayabilme	1-3	0
Toplam Puan:					9

3.4. Rekreatif Kolaylıklar

Gölcük Tabiat Parkı'nın rekreatif kolaylıkları değerlendirildiğinde “piknik tesisleri” kriterinde alan içerisinde ahşap piknik masası, kagir piknik ocakları, örtülü piknik masaları yer almasından dolayı bu kriter 4 puan almıştır. Su durumu kriteri incelendiğinde içme ve kullanma su olanakları için alanda su isale hattı ve çeşmeler bulunmasından dolayı bu kriter 2 puan verilmiştir. Niteliklerinde göre alanda bulunan WC'ler incelendiğinde bu kriter 1 puan verilmiştir. Otopark kriterine bakıldığında niteliklerine göre alandaki otoparka 1 puan verilmiştir. Gölcük Tabiat Parkı için bekçi ve görevliler kriteri incelendiğinde alanda sürekli bekçi bulunmaktadır. Bu sebeple bu kriter 2 puan verilmiştir. Rekreatif Kolaylıklar içerisinde yer alan Diğer Kolaylıklar kriterleri alanda bulunmadığından dolayı 1 puan verilmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Rekreatif kolaylıklar kriteri değerlendirme puanları.

	Öğenin Özellikleri	Maksimum Puan	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
REKREATİF KOLAYLIKLAR	Pikniğe elverişli tesisler	4	Sabit piknik ekipmanları (niteliklerine göre)	1-4	4
	Su Durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre)	1-3	2
	Konaklama Tesisleri	2	Sabit konaklama tesisleri Çadırılı ya da çadırsız kamp yapma imkanı	2	0
				1-2	
	WC'ler	2	Niteliklerine göre	1-2	1
	Otopark	2	Niteliklerine göre	1-2	1
	Kır Gazinosu, Satış Büfesi	2	Niteliklerine göre	1-2	1
	Bekçi ve Görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli	2	
			Hafta sonlarında bekçi / görevli	1	1
	Diğer Kolaylıklar	3	Örneğin göl kaynaklı yapılan aktivite imkanı oyun ve spor alanları, kano vb. su ile ilgili faaliyetler (niteliklerine göre)	1-3	1
Toplam Puan:					11

3.5. Olumsuz etkenler

Gölcük Tabiat Parkı büyük yoğunlukla ormanlık alan olması ve yakın çevrede yoğun kirletici unsurların bulunmaması sebebiyle “hava kirliliği” kriterinden 0 puan almıştır. Gölcük Tabiat Parkı’nda yetersiz aydınlatma, günün belirli saatleri dışında kullanımını kısıtlamakta, bu durumun sonucunda günün geri kalan saatlerinde alan, yaban hayatı için erişilebilir hale gelmektedir. Ayrıca, alana giriş ve çıkışların kontrollü olması, belirli bölgelerde 7/24 güvenlik kameralarının bulunması ve görevli bekçilerin alanda düzenli gözetim yapması, "Güvenceli olmaması" kriterinden 0 puan almasına neden olmuştur. Gölcük Gölü oldukça temiz olmakla birlikte yer yer sazlıklar bulunmaktadır. Bu nedenle “su kirliliği” kriterinden aldığı puan-1’dir. Alanda hem piknik tesislerinde hem de genel olarak WC ve diğer birimlerde bakımsızlık mevcuttur. “Bakımsızlık” kriterinden aldığı puan-1’dir. Gürültü veya diğer olumsuz etkenler bulunmadığından bu kriterlerden ayrı ayrı 0 puan almıştır. Olumsuz etkenler özelliğinden toplamda -2 puan almıştır (Çizelge 5).

Çizelge 5. Olumsuz etkenler kriteri değerlendirme puanları.

	Öğenin Özellikleri	Maksimum Puan	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
OLUSMUZ ETKENLER	Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1/-3	-1
	Güvenceli olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1/-2	0
	Su kirliliği	-1	Deniz-göl- akarsular için	-1	-1
	Bakımsızlık	-1	Alanın bakım durumu	-1	-1
	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1	0
	Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Örneğin madencilik faaliyetleri, inşaat, fabrika faaliyetleri vb.	-1/-2	0
Toplam Puan:					-3

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde, Gölcük Tabiat Parkı rekreasyonel potansiyelinin toplam değeri %64'tür. Alanın peyzaj değerinin maksimum %35 puan üzerinden %30 aldığı görülmektedir. Alan büyüklüğü, bitki örtüsünün zenginliği, göl kıyısında bulunması ve görsel kalitesinin yüksek olması sebebiyle rekreasyonel faaliyetler için uygun olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda iklim özellikleri rekreasyon faaliyetlerine elverişli bir ortam sağlamaktadır. Fakat bu olumlu yönlerin yanında Gölcük Tabiat Parkı'nın bakımsız ve fiziksel açıdan yetersiz olması rekreasyon potansiyelini düşüren özelliklerdendir. Alan içerisinde sabit geceleme tesisleri, çadırılı veya çadırsız kamp yapabilme olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle Gölcük Tabiat Parkı sadece günübirlik ziyaretçilere ev sahipliği yapabilmektedir. Piknik tesisleri ve WC'ler mevcut olsa da nitelik ve nicelik bakımından yetersizdir. Bunun yanı sıra alanda bulunan kır gazinoları ve satış büfeleri faal durumda değildir. Rekreasyon alanı için önemli bir diğer özellik olan ulaşılabilirlik bakımından ise alan Isparta Merkez'e çok yakın olmasına rağmen bu güzergahtaki toplu ulaşım araçlarının sıklığı oldukça düşüktür. Parkın yakın mesafe avantajı bu noktada olumlu yönde değerlendirilememektedir.

Bu bağlamda alanının rekreasyon potansiyelinin artırılmasına yönelik kullanıcı deneyimini iyileştirmek ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak için stratejik müdahaleler yapılması gerekmektedir. Ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler kriterlerine göre yapılacak müdahale önerileri;

- Alana ulaşım için toplu taşıma seferlerinin sıklaştırılması durumunda rekreasyon potansiyelinin artmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

- Alanın ana kullanım amaçlarından olan piknik tesislerinin düzenli bakımlarının yapılması, mevcut tuvalet ve çeşmelerin standartlarının yükseltilmesi ve sayılarının artırılması kullanım potansiyelini olumlu yönde etkileyecektir.
- Çadırılı veya çadırsız kamp olanaklarının sunulması ve konaklama tesislerinin alanın ekolojik sürdürülebilirliği gözetilerek inşa edilmesi çekiciliğini artırarak ekonomik açıdan kazanç sağlayacaktır.
- Alanda bulunan kuş çeşitliliği dikkate alınarak, kuş gözlem evlerinin işlevselliğinin artırılması ve düzenli bakımlarının yapılması, ekoturizm potansiyelini güçlendirirken aynı zamanda biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunacaktır.
- Mevcut yürüyüş rotalarının iyileştirilmesi ve ilave doğa yürüyüş rotalarının oluşturulması, ziyaretçilerin doğal çevreyle etkileşimini derinleştireceği öngörülmektedir.
- Alandaki bilgilendirme tabelalarının güncellenmesi ve eksikliklerin giderilmesi, ziyaretçilerin bilgiye erişimini optimize edecektir.
- Ayrıca, oyun sahalarının ekolojik yaklaşımlara uygun olarak onarılması, alanın ekosistemine zarar vermeden, ziyaretçilere doğayla uyumlu bir rekreasyon imkânı sunacaktır.
- Kontrolsüz avlanmanın ve alan kirliliğinin önlenmesi amacıyla güvenlik noktalarının artırılması, alanın ekolojik dengesinin korunmasına ve çevresel düzenin sağlanmasına önemli katkılar sunacaktır.

Alanda gözlemlenen aktivitelere ek olarak rekreasyon potansiyelini arttırmak için ek aktivite önerileri sunulmuştur. Gölcük Tabiat Parkı'nda rekreasyon potansiyelini arttırmak için;

- Alanın ekolojik özelliklerine uygun olarak doğa eğitim atölyeleri düzenlenebilir. Bu atölyeler; bitki tanıma, yaban hayatı gözlemi, sürdürülebilir yaşam uygulamaları ve ekolojik farkındalık gibi konulara odaklanarak ziyaretçilere bilinç kazandırabilir.
- Ekolojik sürdürülebilirlik göz önünde bulundurularak doğal çevreyle uyumlu bisiklet parkurları oluşturulabilir. Bu sayede hem spor olanakları artırılabilir hem de ziyaretçilerin farklı alanlara erişimi kolaylaştırılabilir.
- Özellikle kuş gözlemciliği ve peyzaj fotoğrafçılığına ilgi duyanlar için rehber eşliğinde fotoğrafçılık turları düzenlenebilir. Bu etkinlik, alanın doğal güzelliklerinin tanıtılmasına katkı sağlayacaktır.

- Küçük ölçekli organik tarım uygulamalarının gösterildiği alanlar oluşturularak, ziyaretçilere doğayla uyumlu tarım teknikleri öğretilerek sürdürülebilirlik bilinci artırılabilir.
- Doğayla uyumlu olacak şekilde ip parkurları, tırmanma duvarları veya zipline gibi macera aktiviteleri eklenerek rekreasyon olanakları çeşitlendirilebilir.
- Doğal ortamın sunduğu huzurlu atmosferden faydalanılarak, açık havada yoga ve meditasyon seansları için uygun alanlar oluşturulabilir.
- Yerel halkın katılımıyla geleneksel el sanatları ve zanaatların tanıtıldığı etkinlikler düzenlenerek kültürel sürdürülebilirlik sağlanabilir.
- Bölgeye özgü yerel lezzetlerin tanıtıldığı, doğayla uyumlu mutfak uygulamalarının teşvik edildiği gastronomi etkinlikleri düzenlenebilir.
- Çocuklara doğa sevgisi kazandırmak amacıyla, onların yaş grubuna uygun interaktif keşif etkinlikleri ve doğa temelli oyunlar düzenlenebilir.
- Işık kirliliğinin az olduğu alanlarda teleskoplarla gece gözlem etkinlikleri düzenlenerek, ziyaretçilere doğayla iç içe farklı bir deneyim sunulabilir.

Bu ek öneriler, alanın ekolojik sürdürülebilirliği korunarak rekreasyonel cazibesini artırmaya ve ziyaretçi memnuniyetini güçlendirmeye katkıda bulunacaktır.

Bu kapsamlı iyileştirme önerileri, rekreasyon alanının sürdürülebilirliğini ve fonksiyonelliğini artırmayı, böylece hem kullanıcı memnuniyetini hem de ekolojik dengeyi gözetmeyi hedeflemektedir. Çizelge 6’da verildiği üzere bu iyileştirmelerin gerçekleştirilmesi durumunda Gölcük Tabiat Parkının rekreasyon potansiyeli tekrar puanlanmıştır.

Çizelge 6. Gölcük Tabiat Parkı rekreasyon potansiyeli gelişimi.

Öğeler	Maksimum Değer (Puan)	Mevcut Değer (Puan)	Gelecekte Alabileceği Değer (Puan)
Peyzaj Değeri	35	30	30
İklim Değeri	25	17	17
Ulaşılabilirlik	20	9	11
Rekreatif Kolaylık	20	11	20
Olumsuz Etkenler	0 (Min -10)	-3	-2
Rekreasyon Potansiyeli (%)	100	64	76

Rekreasyon potansiyeli gelişimini gösteren Çizelge 6’da verilen peyzaj değeri ve iklim değeri kriterleri dışarıdan insan müdahaleleri ile değişmeyeceğinden bunun dışında kalan ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenlere yönelik iyileştirme önerileri verilmiştir. Ulaşılabilirlik kriteri olan “Yürüyerek erişim / her an araçla erişim imkânı” sağlanması durumunda bu kriterden 2 puan daha alınabilmektedir. Rekreatif kolaylık kriteri olan “Su durumu” içme ve kullanma sularının iyileştirilmesi, yaygınlaştırılması ile 1 puan daha, “Sabit konaklama tesisleri, çadırlı ya da çadırsız kamp yapma imkânı” oluşturulmasıyla 0 olan mevcut değer 2 puan olarak toplam rekreasyon potansiyelinin artmasını sağlayacaktır. WC, otopark, kır gazinosu ve satış büfesi gibi mevcutta bulunan mekânsal kullanımların niteliklerinin iyileştirmesiyle rekreasyon potansiyeli 3 puan, sürekli bekçi istihdam edilmesi durumunda ise 1 puan daha artacaktır. Göl kaynaklı yapılan aktivite imkânı oyun ve spor alanları, kano vb. su ile ilgili faaliyetler yapıldığında alanın rekreasyon potansiyeli 2 puan daha artacaktır. Olumsuz etkenler kriterinden alanın bakımı düzenli olarak yapılırsa 1 puan alabilmektedir. İnsan müdahaleleriyle yeniden düzenlenen ve iyileştirilen alanın rekreasyon potansiyeli bu düzenlemelerle birlikte %76’ya kadar yükseltilebilecektir.

Gülez’in (1980) geliştirdiği yönteme göre, rekreasyon potansiyeli %75’in üzerinde olan alanlar “çok yüksek” olarak değerlendirilmektedir. Gölcük Tabiat Parkı’nda bu eksikler giderildiği takdirde mevcutta “yüksek” olarak değerlendirilen rekreasyon potansiyelinin “çok yüksek” olarak değerlendirilmesi mümkündür. Bu sayede alan daha geniş ziyaretçi kitlesine hitap eden bir cazibe merkezi haline geleceği düşünülmektedir.

Tüm planların ve etkinliklerin sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirilmesi esastır. Mevcut kaynaklar ve zenginliklerin, gelecek nesillerin de faydalanabileceği şekilde sürdürülebilir kullanımı hedeflenmektedir (Gül ve Akten, 2005). Bu doğrultuda, Gölcük Tabiat Park’ın taşıma kapasitesi aşılmamalı ve doğal yapının korunmasına özen gösterilmelidir.

Kaynaklar

- Akten, M. (2003). Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 4(2), 115-132.
- Bilgin, A., Köseoğlu, M., & Özkan, G. (1990). Isparta Gölcük yöresi kayaçlarının mineroloji, petrografi ve jeokimyası. *Doğa-TRT of Engineering and Environmental Science*, 14, 342-361.
- Boman, M., Fredman, P., Lundmark, L., & Ericsson, G. (2013). Outdoor recreation—a necessity or a luxury? Estimation of Engel curves for Sweden. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 3, 49-56.
- Demirel, Ö. (1999). A research on evaluating for recreation and tourism potential of natural resource values at Çoruh Watershed Area (Yusufeli Region). *Turkish Journal of Agriculture and Forestry*, 23(EK5), 1103-1112.
- Eroğlu, E., Akıncı Kesim, G., & Müderrisoğlu, H. (2016). Düzce kenti açık ve yeşil alanlarındaki bitkilerin tespiti ve bazı bitkisel tasarım ilkeleri yönünden değerlendirilmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11(3), 270-277.
- Gül, A., Örucü, K. Ö., & Karaca, Ö. (2002). Isparta-Gölcük Tabiat Parkının rekreasyon planlama ilkeleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma Fonu 368 Nolu Proje*, Isparta.
- Gül, A., & Akten, M. (2005). Korunan doğal alanlarda rekreasyonel yaklaşımlar. *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, Isparta, Sözlü Bildiriler Kitabı* (ss. 485-494).
- Güleç, S. (1979). *Doğu Karadeniz kıyı şeridinde rekreasyon potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesi* (Doktora Tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Trabzon).
- Güleç, S. (1980). Doğu Karadeniz kıyı şeridinde rekreasyon potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesi. *KFÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 3(1), 105-132.
- Isparta Valiliği. (2024). Gölcük Tabiat Parkı. <http://www.isparta.gov.tr/golcuk-tabiati-parki> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2024).
- Jim, C. (1989). Visitor management in recreation areas. *Environmental Conservation*, 16(1), 19-32. <https://doi.org/10.1017/S037689290000779X>
- Kervankıran, İ., & Eryılmaz, A. G. (2014). Isparta ili milli parklarının rekreasyonel faaliyetlerde kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (30), 102-120.
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü. (2024). Isparta Meteoroloji İstasyonu iklim verileri.

- Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü. (2022). Gölcük Tabiat Parkı. <http://www.isparta.gov.tr/golcuk-tabiati-parki> (Erişim tarihi: 13 Temmuz 2024).
- Öztürk, S. (2005). Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkının rekreasyonel kaynak değerlerinin irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2), 138-148.
- Pehlivanoglu, M. T. (1987). Belgrad ormanının rekreasyon potansiyeli ve planlama planlamasının önemi. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, (3), 45-49.
- Schiller, G. (2001). Biometeorology and recreation in east Mediterranean forest. *Landscape and Urban Planning*, 57(1), 1-12. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(01\)00178-4](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(01)00178-4)
- Şimşek, D. S., & Korkut, A. B. (2009). Kıyı şeridi rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde bir yöntem: Tekirdağ Merkez İlçe örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 6(6), 316-327.
- United Nations. (2018). World urbanization prospects: The 2022 revision: Key facts. <https://population.un.org/wup/> (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2024).